

Literatura avizată de spații științifice

Marian Barbu

Un spirit iconoclast, în România ca și în Statele Unite ale Americii, al cărui cetățean a devenit, se numește de acum legal Florentin Smarandache (căcă înainte de 1989, a publicat versuri cu pseudonim, în țară și în Maroc)!

Apropiindu-se de 50 de ani, Smarandache poate fi mândru de a se ști publicat în câteva limbi de circulație – engleză, spaniolă, rusă, franceză și portugheză, dar și în alte arii de cultură, din Asia și Africa. Dacă acesta este scriitorul polivalent, în schimb, matematicianul întrece orice prognoze de citare, pe care le cunoaște vreun contemporan român.

S-ar deduce de aici gradul sporit de informațional, pe care Smarandache îl întreține ca focul într-o nacelă, mereu plutitoare peste spații necunoscute. Simplificând, vom concluziona că oglinda venețiană în care românul se privește, cu cauză și clauză, îl multiplică nu numai ca ființă, dar și ca valoare.

Ca literat, a abordat toate genurile și speciile – de la folclorul atât de diversificat și ispititor ca expresie, până la poezia clasică, ori modernă, pe care a răsucit-o, imprimându-i un nimb, definit paradoxist.

Odată instalat în fotoliul paradoxismului, matematicianul și-a adus de acolo nu numai logica, subtilitatea titrată și simbolurile translucide, dar și gândirea orientată spre un program anume. Cităm:

Teza fundamentală a paradoxismului – Orice lucru, fenomen, idee are un înțeles și non-înțeles în armonie contradictorie.

Esența paradoxismului: a) Nonsensul are un Sens (și reciproc); b) Sensul are un Non-Sens.

Deviza paradoxismului – O spirală, iluzie optică sau un cerc vicios.

Am redus la minimul necesar esența paradoxismului, deoarece rostul însemnărilor de față vizează o excepțională carte de critică și istorie literară, semnată de Ion Soare, în anul 2000, intitulată *Paradoxism și Postmodernism*, apărută la Râmnicu Vâlcea.

Dacă avem în vedere sutele de referințe critice din întreaga lume care au avut în vedere literatura creată de Smarandache, precum și câteva exegeze de frumoasă aducere aminte (Florin Vasiliu, C. M. Popa, Titu Popescu,

ș.a.) vom înțelege efortul uriaș al lui Ion Soare de a le parcurge și a decide ori a despărți valoarea de nonvaloare, pe paradoxiști de postmoderniști, de a prezenta ofensiva paradoxismului, pe ofertanții acesteia, dar și pe denigratori ori pe indiferenți. Cum aceștia sunt în mare parte din România, vom subscrie ideii lui Ion Soare că absurdul (literar) în Europa a venit din partea contestatorilor...noștri. un florilegiu critic pe tema aceasta, a lui Nu!, a fost, admirabil vehiculat de Eugen Ionescu în 1934. Ca apoi, aflându-se în Franța, pentru totdeauna, să mute pe acest NU! În lumea non-identității și modernității, după al doilea flagel mondial. Și astfel, teatrul modern european a intrat în consonanță, dar și în rezonanță cu teatrul american și cu cel din aria indiană.

Documentat, cum altfel?, când subiectul tratat te împinge spre cunoaștere universală, Ion Soare își concepe lucrarea pe două nivele: unul, pur documentar, altul, analitic. Primul se bazează pe o lectură integrală a scrierilor lui Smarandache și pe trimiterile referențiale, care trec peste o sută, făcând astfel loc infiltrației comparatiste, în majoritate, provenită din cadrul universului cultural românesc.

Accentul comentariilor lui Ion Soare vizează deopotrivă poezia, proza, teatrul românului americanizat.

Cum însă ghilotina paradoxismului a fost aruncată din grădina poeziei, fiind favorizată de zborul său de atâtea mișcări de avangardă ale sec. al XX-lea, era normal să-l cerceteze pe interlocutorul său iar sub două unghiuri: al teoriei și al practicii. Simplitatea voit programată de către Smarandache își are originea în calitatea transparentă a enunțurilor din matematică. Poetul vede cuvinte la deschiderea bipolară cu matematica. Trimiterea la Ion Barbu este necesară, deoarece i el, este posibil, să fi fost provocat de marea școlilor de matematicieni de la Göttingen. Apoi, de la Paul Valéry. Din acest punct de vedere, ar fi extrem de important să aflăm cumva, (de la Smarandache însuși!), ce profesii au cei aproape 200 de aderenți și simpatizanți ai paradoxismului, pe care Ctitorul i-a încununat cu o Diplomă de profil, ei provenind din 30 de țări ale lumii!

Pe de altă parte, aflându-le profesia, s-ar putea iniția un amplu studiu de sociologie literară, cu indicatori internaționali, vizând activitatea acestora înainte și după ce au devenit... fani smarandachiști!

Dacă mulți sau doar unii dintre ei au ocupații științifice, vom preciza că pentru ei paradoxul (și derivatele lui) li se pare normal să funcționeze, să aibă infuzii și revelații. Poate vor contraria numai prin

insuficiența argumentelor, instabilitatea sau parțialitatea lor. Oricum, nu vor ajunge la negare și indiferență.

Pe când indivizii altor profesii, cu precădere umaniste, care se consideră embrioni de spații fără frontiere, vor deveni cârcotași pe loc, obiectând, propunând și dând sfaturi încolo și încioace. Chiar faptul de a fi complici la omologarea unui nou curent literar, tocmai când, "libertatea de a trage cu pușca" a devenit un *modus vivendi* al democrației, nu numai că-i sperie, dar îi debusolează ca pe hoții de magazine.

În această ordine de idei, mi s-a părut superbă comparația lui Ion Soare în calificarea omului Smarandache cu acrobatul de pe sârmă, "ale căror oscilații mari la stânga și la dreapta, îl aduc uneori pe subțirele obiect, dar și... sub el".

Extinzând comparația la comilitonii lui Smarandache, vom subscrie sublinierii exegetului Soare: "Paradoxul este că echilibrul nu cade niciodată, întrucât cele două extreme se atrag și se susțin permanent".

Într-o piesă de teatru, intitulată pilduitor *Tragedie antică*, personajul Eschyl emfatic, dar poate exact, spune: "Sunt constant un dezechilibrat și asta mă face să stau în echilibru."

În bună parte, opera lui Smarandache (poetică, epică, dramatică) produce o "concomitență a contrariilor" (Titu Popescu) sau, cum spuneam noi înșine, realizează "o armonie a unor multiple elemente ale științei și artei". Nu numai la nivelul de suprafață al textului, indiferent din ce zonă ar veni el, ci și la cel de escortă, sau de subtilitate etajată. Pentru decodare, se impune însă o pregătire de specialitate, dacă nu este posibil egală cu a autorului, cel puțin o pertinentă informare teoretică în domeniile de abordare!

Florentin Smarandache se află de acum în SUA pentru a-și găsi libertatea, deplina libertate. Așa a crezut multă vreme, muncind nepermis de mult. Ori să faci literatură pe fondul unei munci epuizante, înseamnă nu numai o performanță, ci un act de eroism asumat. Atunci când românul a cunoscut toate mecanismele sociale și politice s-a revoltat pentru a doua oară și a scris un fulminant jurnal – *America, paradisul diavolului*, carte care a cunoscut patru ediții (1992, -2, 1994, 1999).

Nu știi dacă este simptomatic sau nu, majoritatea cărților de literatură ale lui Smarandache au apărut în limba română în România, deși ele au fost scrise în periplusurile sale de locație în SUA.

De ce? Cum? Când?

Sunt întrebări care depășesc spațiul unui studiu ingenios articulat, pe care profesorul Ion Soare ni l-a oferit într-o admirabilă polemică, purtată elegant, uneori eclatant, în primul rând cu autorul (teorie/practică), apoi cu mulțimea de comentatori, mai ale români. Ion Soare a impus un personaj - Florentin Smarandache, ca pe un nod gordian, care nu se lasă decriptat în gândirea lui de cerc ordonat – dar și un strălucit comentariu, vecin cu apropiata mare exegeză, mult așteptată, măcar după 50 de ani de viață ai olteanului genial, locuind între cele două oceane, Pacific și Atlantic.

Cred că după lectura acestui studiu, putem vorbi mai clar și corect despre dezvoltarea ulterioară a paradoxismului, a cărui menire, spune Smarandache, este "să generalizeze literatura în spații științifice (Lobacevski, Riemann, Banach etc), spații n-dimensionale și chiar infinit-dimensionale.